

Omaishoidon tuki

Myöntämisperusteet 2019

Toivakan kunta perusturva

Sisällys

1. OMAISHOIDON TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ	3
1.1. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN	3
1.2. OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISEDELLYTYKSET	3
1.3. PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUESTA.....	4
2. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI	4
2.1. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA	5
2.2. OMAISHOITOSOPIMUS.....	5
2.3. OMAISHOITOSOPIMUKSEN KESKEYTYMINEN JA PÄÄTTYMINEN	5
2.4. OMAISHOIDON TUEN HOITOPALKKIO.....	6
2.5. MAKSETTAVIEN OMAISHOITOPALKKIOIDEN LUOKAT	7
3. OMAISHOIDON PALKKION MAKSAMINEN, KESKEYTYS JA ALENTAMINEN	8
4. HOITAJAA KOSKEVAT OHJEET JA HOITAJAN TUKEMINEN	8
4.1. OMAISHOITAJAN ELÄKE- JA TAPATURMAVAKUUTUSTURVA.....	8
4.2. OMAISHOITAJIEN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET.....	9
4.3. VAPAAN JÄRJESTÄMINEN.....	9

1. OMAISHOIDON TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ

Omaishoidon tukea koskevan lain (937/2005) tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteutumista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja tukea omaishoitajan työtä. Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja hoitotehtävää tukevista palveluista. Palvelut hoidettavalle määritellään hoitoja palvelusuunnitelmassa. Tuki hoitajalle määritellään omaishoitotosopimuksessa.

1.1. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti omaishoidon tuen hakemuksella, johon liitetään lääkärintodistus tai muu vastaava selvitys. Hakemus palautetaan (yli 65-vuotiaat) Toivakan kotihoitoon vanhuspalveluiden palveluvastaavalle tai (alle 65-vuotiaat) sosiaalitoimistoon vammaispalveluiden sosiaaliohjaajalle.

Omaishoitaja täyttää erillisen lomakkeen soveltuvuudesta omaishoitajaksi. Omaishoitajan tulee olla elämäntilanteensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hoitajan tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on muistisairaus, mielenterveyden ongelmia, päihteiden väärinkäyttöä tai hoitajan toimintakyky ja muu terveydellinen tila selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea. Tarvittaessa voidaan hoitajan terveydentilasta pyytää lääkärinlausunto, joka sisältää kannanoton hoitajan toimintakyvystä. Sotilasvammalain piiriin kuuluvan hakijan, jonka haitta-aste on vähintään 20 %, tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi Valtiokonttorin päätös.

1.2. OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISEDELLYTYKSET

Omaishoidon tuesta annetun lain 3 §:n mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

1. Henkilön alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai huolenpitoa.
2. Hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla.
3. Hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.
4. Omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä.
5. Hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopivia.
6. Tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaisia.

Hoitoa tarvitsevan henkilön kotikunta tulee olla Toivakka. Jos hoidettavan kotikunta vaihtuu, on hakemus omaishoidon tuesta laitettava vireille uudessa kotikunnassa. Omaishoito tapahtuu hoidettavan kotona. Hoitajan kotona järjestettyyn hoitoon sovelletaan perhehoitajalain (312/1992) säännöksiä.

Omaishoidon tukea ei myönnetä sosiaali- ja terveydenhuollon hoitokoteihin. Omaishoidon tuki on kunnalle lakisääteistä toimintaa jota järjestetään tähän tarkoitukseen varattujen määrärahojen puitteissa. Mikäli määrärahat loppuvat omaishoidon tuen osalta, tekee sosiaali- ja terveyslautakunta päätöksen menettelytavoista ja antaa toimintaohjeet.

Pelkästään asioiden hoito tai kodinhoito ei ole riittävä peruste omaishoidon tuen myöntämiselle.

1.3. PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUESTA

Päätös omaishoidon tuesta tehdään hoidettavalle. Päätöksen tekee sosiaali- ja terveydenhuollon viranhaltijoiden päätösvaltaa koskevassa ohjeessa määritelty viranhaltija eliyli 65 v osalta vanhuspalvelujohtaja ja alle 65 v osalta vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja.

Omaishoidon tuki myönnetään hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta, edellyttäen, että hoitosuhde alkaa. Päätös tehdään toistaiseksi. Erityisestä syystä päätös voi olla määräaikainen.

Omaishoitajalla on ilmoitusvelvollisuus hoidossa tapahtuvista muutoksista. Myös hoidon olosuhteissa tapahtuvista muutoksista kuten muutosta toiselle paikkakunnalle, tulee ilmoittaa omaishoidon tuen vastuuhenkilölle.

Tavoitteena on tarkistaa hoitotilanne vuosittain, omaishoitotilanteen muuttuessa olennaisesti sekä hoidettavan tai omaishoitajan pyynnöstä hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan kaikille asiakkaille, joilla on sopimus omaishoidon tuesta.

2. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Omaishoidon tuen myöntämisestä päättäminen perustuu aina hoidettavan ja hoitajan monipuoliseen toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Henkilön hoidon tarve sekä muiden välttämättömien palveluiden tarve ja määrä arvioidaan yleensä aina kotikäynnillä. Arvioinnin tukena käytetään lääkärintodistusta ja / tai eri asiantuntijoiden lausuntoja.

Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään kaikissa tapauksissa yksilöllisesti. Palvelutarpeen arviointi tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilökunnan yhteistyönä. Arvioinnin tavoitteena on kokonaistilanteen huomioon ottaminen ja tarvittavien palvelujen yhteensovittaminen.

Hoidettavan hoidon tarpeen määrittämisessä käytetään apuna toimintakykymittareita mm.

RAVA, MMSE tai lasten osalta muuta soveltuva hoitoisuusarviointia. Hoitajan työn kuormittavuuden arvioinnissa voidaan käyttää tukena COPEmittaria.

Aikuisen omaishoidon tuen hakijan toimintakyvyn arvioinnissa otetaan huomioon hoidon sitovuus, asiakkaan selviytyminen henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa, esim. liikkumisessa, WC-toiminnoissa, pukeutumisessa, syömisessä, peseytymisessä, lääkityksestä huolehtimisessa ja yöllisen hoidon tarpeessa.

Lapsen (alle 16-v.) osalta tuen tarvetta arvioitaessa yhtenä arviointikriteerinä on, että lapsella on sairaudesta tai vammasta aiheutuva erityisen hoidon tarve ikäkehitystasoon nähden. Lapsen hoidon ja avun tarvetta verrataan saman ikäisen lapsen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarpeisiin.

2.1. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA

Omaishoidon tuesta laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Hoito- ja palvelusuunnitelma sisältää tiedot omaishoidon tukea koskevan lain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö sekä hoidon sitovuus
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- hoidettavan hoidon järjestäminen ja hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien ja muun poissaolon aikana omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaali- ja terveydenhuollon määrä ja sisältö.

2.2. OMAISHOITOSOPIMUS

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on hoito- ja palvelusuunnitelma.

Omaishoitotosopimuksessa sovitaan:

- hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
- hoitajalle järjestettävistä vapaapäivistä
- määräaikaisen sopimuksen kestosta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä
- sopimuksen irtisanomisesta muista hoitoa koskevista seikoista

2.3. OMAISHOITOSOPIMUKSEN KESKEYTYMINEN JA PÄÄTTYMINEN

Sopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten johdosta tai mikäli siihen muutoin on aihetta. Hoitajalla on velvollisuus tiedottaa hoidettavan toimintakyvyssä ja hoidossa tapahtuvista muutoksista omaishoidon tuen

vastuuhenkilölle. Sopimus päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi tai hänet siirretään pitkäaikaiseen hoitoon. Tästä tehdään hoidettavalle päätös, joka annetaan tiedoksi myös hoitajalle.

Omaishoitosopimus voidaan irtisanoa puolin tai toisin. Hoitajan irtisanomisaika on yksi kuukausi ja kunnan irtisanomisaika on kaksi kuukautta irtisanomista seuraavasta kuukaudesta. Hoitajan irtisanoessa sopimuksen voidaan hänen pyynnöstään noudattaa lyhyempääkin aikaa, mikäli se hoidon kannalta on tarkoituksenmukaista. Sopimus voi olla myös määräaikainen, jolloin se päättyy määräajan kuluttua umpeen ilman eri päätöstä.

Sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi, jos hoidettavan terveys ja / tai turvallisuus vaarantuisi, mikäli sopimusta jatketaan. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamista. Puutteen korjaamiselle voidaan antaa määräaika. Mikäli tiedetään, että puute ei ole korjattavissa, voidaan sopimus purkaa välittömästi kuulemisen jälkeen. Sopimuksen purkamisesta tehdään päätös hoitajalle. Lisäksi tehdään asiakkaalle päätös omaishoidon tuen päättymisestä. Epäilyihin hoidon laiminlyönnistä puututaan välittömästi.

2.4. OMAISHOIDON TUEN HOITOPALKKIO

Omaishoidon tukea koskevan lain mukaan palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Toivakka maksaa omaishoidon tukea neljässä eri hoitoryhmässä. Palkkioiden määrä hoitoryhmissä yksi ja kaksi perustuu lakiin omaishoidon tuesta. Lakisääteistä tasoa korkeampi hoitoryhmä kolme on tarkoitettu erityistukea ja- palvelua saavat hoidettavat. Hoitoryhmä neljä on tarkoitettu lyhytaikaisen/ äkillisen vaikean sairauden tai saattohoidon vuoksi, mikäli on estynyt tekemään omaa tai toisen työtä.

Jos rahana maksettavan omaishoidon tuen ohella järjestetään muita sosiaali- ja terveyspalveluja ja niitä ei ole sovittu osaksi omaishoidon tukea, niistä peritään normaalit sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) ja asetuksen (912/1992) mukaiset maksut.

Hoitopalkkioita tarkastetaan vuosittain STM:n määrittämien indeksikorotusten mukaan.

2.5. MAKSETTAVIEN OMAISHOITOPALKKIOIDEN LUOKAT

1. LUOKKA, PERUSTUKEA JA -PALVELUA SAAVAT

Hoidettava tarvitsee avustamista **useita kertoja vuorokaudessa** monissa henkilökohtaisissa toimissa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, wc-toiminnot, lääkehoidon toteutus). Hoidettava ei yleensä tarvitse hoitoa ja huolenpitoa yöaikaan / ympärivuorokautisesti. Hoidettava ei tarvitse jatkuvaa valvontaa ja ohjausta, mutta ei voi asua yksin ilman tukea.

Suuntaa antava Rava- toimintakykyindeksi 2.5 - 2.99. MMSE 18 - 23. Hoitopalkkio 399,91€ / kk (v. 2019)

2. LUOKKA, JATKUVAA TUKEA JA PALVELUA SAAVAT

Hoidettava tarvitsee **lähes jatkuvaa** henkilökohtaista huolenpitoa ja hoitoa päivittäin henkilökohtaisissa toimissa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, wc-toiminnot, lääkehoidon toteutus). Hoidon tarve voi olla myös yöaikaan ja näin ollen yksin asuminen ei ole mahdollista. Hoitotyö sitoo pääsääntöisesti hoitajaa ympärivuorokautisesti. Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi maksimaaliset kotihoitopalvelut. Suuntaa antava Rava-toimintakykyindeksi 3.00 - 3.49, MMSE enintään 17. Hoitopalkkio 452,13 € / kk (v. 2019)

3. LUOKKA, ERITYISTUKEA JA -PALVELUA SAAVAT

Hoidettava **tarvitsee jatkuvaa** henkilökohtaista huolenpitoa ja hoitoa päivittäin henkilökohtaisissa toimissa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, wc-toiminnot, lääkehoidon toteutus). Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden, joten hoito korvaa tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen tai laitoshoidon.

Suuntaa antava Rava-toimintakykyindeksi 3.50 - 4.02, MMSE alle 12. Hoitopalkkio 695,30 € / kk (v. 2019)

4. ERITYISMAKSULUOKKA/ LYHYTAIKAINEN OMAISHOIDON TUKI

Omaishoidon tukea voidaan maksaa korotettuna **tilapäisesti** silloin, kun omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle (ei vuorotteluvapaalle) omaisensa äkillisen vaikean sairauden tai saattohoidon vuoksi. Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on 1 330,06 €/kk (v. 2019) edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta:

- työtuloja
- oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/202) 13 § mukaiseen vuorottelukorvaukseen
- sairausvakuutuslain (1224/2004) 10 luvun mukaista erityishoitorahaa (erityishoitorahaa maksetaan alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmalle, joka osallistuu lapsensa hoitoon tai kuntoutukseen sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla, sairaala- tai poliklinikkahoitoon liittyvään kotihoitoon tai lakiin

perustuvalla sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan).
Päätös tehdään enintään 6 kuukaudeksi kerrallaan.

3. OMAISHOIDON PALKKION MAKSAMINEN, KESKEYTYS JA ALENTAMINEN

Tuki maksetaan hoitajalle kuukausittain kuukauden viimeisenä päivänä jälkikäteen. Esimerkiksi lokakuun palkkio on maksussa marraskuun viimeisenä päivänä. Tuki on veronalaista tuloa. Useampi henkilö voi osallistua hoidettavan hoitoon. Koko tuki maksetaan hoidosta vastaavalle henkilölle.

Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Jos hoito- ja palvelusuunnitelmassa on sovittu hoidettavan ympärivuorokautisesta hoidosta muualla kuin kotona osana hoidon kokonaisuutta, omaishoidon tukea alennetaan seuraavasti:

Hoidon jaksotus ja palkkion alennus:

- 3 viikkoa kotona, 1 viikko muualla 25 %
- 2 viikkoa kotona, 2 viikkoa muualla 50 %

Hoidettavalle tai hoitajalle myönnetty kuntoutus ei vaikuta hoitopalkkion maksamiseen. Omaishoitoperheen pitkäaikaisesta oleskelusta ulkomailla tulee ilmoittaa omaishoidon tuen vastuuhenkilölle. Pääasiallinen oleskelu tulee olla omassa kotikunnassa. Mikäli oleskelu ylittää 60 vuorokautta muualla kuin kotikunnassa, tuen maksu keskeytyy.

4. HOITAJAA KOSKEVAT OHJEET JA HOITAJAN TUKEMINEN

Hoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt ja joka oman ikänsä, toimintakykynsä ja elämäntilanteensa puolesta soveltuu tähän tehtävään. Hoitaja voi olla omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa Toivakan kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Hoitajan eläketurva määräytyy kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesti. Asiakkaan vastuuhenkilö on vanhuspalveluiden palveluvastaava tai vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja.

4.1. OMAISHOITAJAN ELÄKE- JA TAPATURMAVAKUUTUSTURVA

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehnyt kunta ottaa tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 §:n mukaisen vakuutuksen hoitajalle. Hoitotilanteesta tapahtuneesta tapaturmasta tulee ilmoittaa omaishoidon tuen vastuuhenkilölle.

4.2. OMAISHOITAJIEN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET

Hyvinvointi – ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5§:n 1) kohdan perusteella. Tarkastukseen kutsuttavat omaishoitajat voidaan valita kunnan omaishoitajille kohdentamien kyselyiden tai hyvinvointia edistävien kotikäyntien yhteydessä tehtävien haastatteluiden tai kyselyiden pohjalta.

4.3. VAPAAN JÄRJESTÄMINEN

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Kotihoitopäiviä tulee olla kuukaudessa vähintään kuusitoista (16). Vapaoikeutta ei synny mikäli hoitotyö katkeaa säännöllisesti arkipäivisin yli 7 tunniksi. Sidonnaisuus hoitotyöhön on ratkaiseva tekijä arvioitaessa sitä, onko omaishoitajalla lakisääteinen oikeus vapaaseen, ei hoitotyön raskaus tai sairaudet. Omaishoidon tuen vapaapäiviä järjestetään päivätoiminnassa, lyhytaikaisessa hoidossa ja perhehoidossa.

Hoitajan jaksamisen tukemiseksi vapaapäivät suositellaan pidettäväksi kuukausittain. Omaishoitaja voi kuitenkin säästää vapaapäiviä ja pitää vapaata pidemmän jakson kerralla. Vapaapäivät tulee käyttää viimeistään kolmen kuukauden kuluttua niiden syntymisestä. Lakisääteisiä vapaapäiviä ei voi käyttää tulevilta kuukausilta tai kuluvalta kuukaudelta etukäteen.

Kunta huolehtii hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi neuvoteltuaan asiasta omaishoitajan kanssa. Hoidettavalla ja omaishoitajalla ei ole kuitenkaan ehdotonta oikeutta valita hoidettavan vapaan aikaista hoitomuotoa eikä ajankohtaa. Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana hoidettavalle järjestetyistä palveluista peritään enintään 11,40e vuorokausimaksu. Maksua tarkistetaan 2 vuoden välein STM:n ohjeistuksen mukaisesti (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 457/2004).